

ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ
АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Москаленко Наталія, Сидорчук Тетяна,
Каковкіна Ольга, Матяш Вадим*

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-112

Annotation

Introduction and purpose of the study. The article presents the results of a study of older preschool children's motor activity. The ways of improving physical education in the preschool education institution in the modern conditions of education are outlined. **The purpose of the study** is to determine the level of motor activity of older preschoolers in order to find ways to increase the effectiveness of physical education.

Material and methods. The research was conducted in preschool education institutions in the city of Dnipro. 50 5-year-old children and 65 6-year-old children took part in the experiment. Informed consent for the research was obtained from the parents.

During the research, the following methods were used: analysis and generalization of data from scientific and methodical literature, timing of motor activity, methods of mathematical statistics.

Results. A tendency towards a decrease in indicators of high and medium levels of motor activity was determined. A small number of children (27.8%) are engaged in sports sections.

The majority of older preschoolers (55.6%) attend extracurricular educational institutions and school preparation courses, which is also the reason for limiting intensive physical activity. Such forms of activities refer to a low level of motor activity.

Preschoolers spend a lot of time watching TV and playing games on electronic gadgets (4 hours 25 minutes - at 5 years old children, 4 hours 45 minutes - at 6 years old ones), which is a sedentary level of motor activity.

In general, children's daily routine is characterized by a lack of organized forms of physical exercise, active games and walks.

Conclusions. The obtained data were the basis for determining the prospects for improving the process of physical education in preschool education institutions in modern conditions. The improving consists of the creation of a system of physical culture and health work, which involves close interaction between the family and the educational institution.

Key words: older preschool children, physical education, motor activity, family, educational institution.

Анотація

Вступ і мета дослідження. У статті представлено результати дослідження обсягів рухової активності дітей старшого дошкільного віку, окреслено шляхи удосконалення фізичного виховання в закладі дошкільної освіти в сучасних умовах організації навчання і виховання. Мета дослідження – визначення рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку з метою пошуку шляхів підвищення ефективності фізичного виховання.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у закладах дошкільної освіти м. Дніпро. У експерименті взяли участь 50 дітей 5 років і 65 дітей 6 років. Від батьків було отримано інформовану згоду на проведення досліджень.

В ході дослідження використано такі методи: аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, методика хронометражу рухової активності, методи математичної статистики.

Результати. Визначено тенденцію до зниження показників високого та середнього рівнів рухової активності. Незначна кількість дітей (27,8%) займаються в спортивних секціях.

Більшість старших дошкільників (55,6%) відвідують позашкільні заклади освіти і курси підготовки до школи, що також є причиною обмеження інтенсивної фізичної активності. Такі форми занять відносяться до малого рівня рухової активності.

Дошкільники приділяють багато часу перегляду телевізора та іграм на електронних гаджетах, (4 год. 25 хв. – у 5 років, 4 год. 45 хв. – у 6 років), що становить сидячий рівень рухової активності.

Загалом режим дня дітей характеризується недостатністю організованих форм занять фізичними вправами, активних ігор та прогулянок.

Висновки. Отримані дані були підставою для визначення перспектив удосконалення процесу фізичного виховання в закладах дошкільної освіти у сучасних умовах, що полягають у створенні системи фізкультурно-оздоровчої роботи, яка передбачає тісну взаємодію сім'ї і освітнього закладу.

Ключові слова: старший дошкільний вік, фізичне виховання, рухова активність, сім'я, заклад освіти.

Вступ. Світовий науково-технічний розвиток та інформаційний прогрес на межі тисячоліть спричинили значну зміну ролі та місця фізичного виховання в суспільстві. Відбувається погіршення фізичного здоров'я дітей, збільшення їх захворюваності, зниження фізичної підготовленості та рухової активності. Однією з найгостріших проблем на сьогодні є підвищення фізичного стану дітей (Бабюк, 2017; Слабінська, Мамешина, 2017).

На сучасному етапі розвитку суспільства проблеми здоров'я дітей дошкільного віку займають значне місце серед низки проблем. У навчальних закладах освіти спостерігається порушення фізіологічного нормування розумової та фізичної активності, не враховуються особливості процесу зростання та розвитку дитячого організму. Крім того, у дитячому середовищі зростає популярність малорухливого способу життя, все більше домінують пасивні форми дозвілля, відсутня культура сімейного фізичного виховання. Основною причиною недостатнього фізичного розвитку є низька рухова активність дітей (Вольчинський, Смаль, 2015; Масляк, Шепель, Веретельникова, 2017; Гончар, Борисова, Бочарова, 2022). Це призводить до порушення постави, атрофії м'язів,

появи хронічних захворювань серцево-судинної системи та обміну речовин, а також впливає на зменшення розумової та фізичної роботоздатності дітей (Москаленко, Полякова, Микитчик, 2019; Пангелова, Цапук, 2020).

Дані про недостатній рівень фізичної активності дітей підтверджені дослідженнями вчених різних країн (Вольчинський, Смаль, 2015; Кузьменко, Черниш, 2018; Williams, Carter, Kibbe, Dennison, 2009; Barbosa, Oliveira, 2016).

Звертає на себе увагу той факт, що велика кількість досліджень присвячена оптимізації рухової активності дітей дошкільного віку (Конох, 2014; Балацька, Григоришина, Николайчук, 2017; Марсева, Бабачук, 2020; Чеверда, Андреева, 2022).

У той же час, сучасні особливості організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти не дозволяють в повній мірі використовувати всі форми фізкультурно-оздоровчої роботи. Воєнний стан зумовив пошук нових і трансформацію вже існуючих методів, форм та засобів навчання і виховання здобувачів дошкільної освіти в Україні.

Мета дослідження – визначення рівня рухової активності дітей старшого дошкільного віку з метою пошуку шляхів підви-

щення ефективності фізичного виховання.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у закладах дошкільної освіти м. Дніпро. У експерименті взяли участь 50 дітей 5 років і 65 дітей 6 років. Від батьків було отримано інформовану згоду на проведення досліджень.

В ході дослідження використано такі методи: аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, методика хронометражу рухової активності, методи математичної статистики.

Результати. Для визначення структури та змісту рухової активності старших дошкільників нами проведено порівняльний аналіз фізичної активності дітей 5 і 6 років за Фремінгемською методикою хронометражу. Дослідження було проведено у будній день, батьками здійснено реєстрацію фізичної активності за часом, тривалістю більше 5 хвилин. На основі отриманих даних визначено розподіл часу на різні рівні рухової активності – базовий, сидячий, малий, середній і високий. Слід відмітити, що значних відмінностей у структурі рухової активності хлопчиків і дівчат не визначено, тому дітей об'єднано у спільні групи за віком. Дані представлені в таблиці 1.

Як показують дослідження, з

Показники рухової активності дітей 5 і 6 років

Показники	Рівень рухової активності									
	базовий		сидячий		малий		середній		високий	
	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6
Об'єм, год., хв.	10 год. 30 хв.	10 год. 15 хв.	4 год. 25 хв.	4 год. 45 хв.	6 год. 15 хв.	7 год. 5 хв.	2 год. 10 хв.	1 год. 35 хв.	40 хв.	20 хв.
Об'єм, %	43,7	42,8	18,4	19,8	26,1	29,5	9,1	6,5	2,7	1,4

віком спостерігається тенденція до зниження показників високого та середнього рівнів рухової активності. У 5 років на середній рівень, що включає в себе прогулянки, ранкову гімнастику, домашню роботу по господарству, витрачається 2 год. 10 хв. (9,1%), на високий рівень, тобто спеціально організовані форми занять фізичними вправами, інтенсивні ігри, біг, катання на велосипеді, самокаті тощо, – 40 хв. (2,7%), а в 6 років на середній 1 год. 7 хв. (6,5%), на високий – 20 хв. (1,4%). Дані анкет свідчать, що незначна кількість дітей (27,8%) займаються в спортивних секціях.

Найбільша кількість годин витрачається на базовий рівень (10 год. 30 хв. – у 5 років, 10 год. 15 хв. – у 6 років). Отримані дані свідчать, що діти задовольняють біологічну потребу у сні.

Діти 6 років витрачають багато часу на малий рівень фізичної активності (7 год. 5 хв.), до якого входять особиста гігієна, заняття у закладі освіти, ходіння пішки. Відповіді у картах реєстрації рухової активності свідчать, що значна кількість старших дошкільників (55,6%) відвідують позашкільні заклади освіти і курси підготовки до школи, оскільки у ЗДО цей процес не здійснюється через дистанційну форму роботи. Діти 5 років витрачають дещо менше часу на малий рівень рухової активності – 6 год. 15 хв.

За результатами досліджень також відомо, що дошкільники приділяють багато часу перегляду телевізора та іграм на електро-

нних гаджетах, які відносяться до сидячого рівня, крім того, виділяються заняття малюванням, читання з батьками (4 год. 25 хв. – у 5 років, 4 год. 45 хв. – у 6 років).

Загалом, можна стверджувати, що обстежені ведуть малорухливий спосіб життя і це, ймовірно, може бути однією з причин зниження фізичного здоров'я.

Дискусія. У дитячому віці рухова активність визначає нормальне зростання і розвиток організму, найбільш повну реалізацію генетичного потенціалу, підвищує опірність захворюванням. Саме в цей період організм найбільш чутливий до впливу несприятливих факторів навколишнього середовища, в тому числі і до обмеження рухової активності.

На думку вчених (Балацька, Григоришина, Ніколайчук, 2017; Пангелова, Рубан, Кусай, 2021), моторна активність молодших школярів виступає детермінантою навчальної успішності. Інтерес до розвитку рухової активності дітей у психологів і педагогів зумовлений тим, що саме рухи виявляються тією головною формою, із якої шляхом особливої диференціації утворились і розвинулись усі інші форми активності, у тому числі і пізнавальна.

Особливий інтерес для формування пізнавальних процесів представляє рухова діяльність, оскільки в ній закладені можливості для розвитку психологічних процесів сприйняття, пам'яті, мислення, уявлення, які визначають рівень пізнавальної діяльності дітей (Круцевич, 2015; Бузду-

ган, Єгорова, 2019).

Тому проблема підвищення рухової активності полягає у необхідності створення системи фізкультурно-оздоровчої роботи, яка б забезпечувала оптимальний рівень рухової активності для дітей всіх вікових груп, оздоровчий ефект занять та адаптацію до подальшого успішного навчання.

Підвищення рухової активності – це завдання, яке необхідно виконувати у взаємодії сім'ї і освітнього закладу. На жаль, готуючи дітей до школи, батьки в основному приділяють увагу оволодінню дітьми навичками читання та письма, не враховуючи фізичний аспект розвитку дитини. Як наслідок, дитина йде до школи фізично ослабленою та психічно незрілою. А перехід дитини з дитячого садку у школу супроводжується значним зниженням рухової активності, що може сприяти погіршенню рівня здоров'я (Пангелова, Пивовар, 2018; Panhelova, Krutsevych, Panhelova, Ryvovar, Ruban, Trotsenko, Kravchenko, Bazylevych, 2020).

Щоденні самостійні заняття фізичною культурою, ранкова гімнастика, загартування, рухливі ігри на прогулянках, фізкультурні хвилини, самостійні заняття фізичними вправами сприяють покращенню фізичного стану дітей, впровадження яких в режим дня повинні забезпечувати батьки. Заклад освіти повинен організувати втілення різних форм фізкультурно-оздоровчих занять, які б змогли забезпечити оптимальний обсяг рухової активності – гім-

настика до занять, фізкультурні хвилини, фізкультурні заняття, рухливі ігри на прогулянках, фізкультурно-оздоровчі свята тощо (Москаленко, Полякова, Сидорчук, 2019; Полякова, Микитчик, Конакова, 2020). Сутність дистанційного навчання в ЗДО полягає в тому, щоб забезпечити продуктивну взаємодію між учасниками освітнього процесу, зокрема, комунікацію між вихователем, дітьми, батьками та дітей між собою (Зімакова, Тупиця, Жданюк, 2022).

Аналіз літературних джерел підтверджує необхідність дотримання партнерських взаємин під час нових соціальних та освітніх викликів – дистанційної освіти дошкільників. Побудова ефективної взаємодії закладу освіти і сім'ї дозволить налагодити дистанційне навчання, продовжити

педагогізацію батьків, а головне – освіту дошкільників. Кожен педагог, маючи право на академічну свободу, може творчо підходити до цієї роботи відповідно до вимог освітньої програми розвитку дітей, їхніх вікових та індивідуальних особливостей, сформованих міжособистісних взаємин як із дітьми, так і їхніми батьками (Москаленко, Полякова, Микитчик, 2019; Зімакова, Тупиця, Жданюк, 2022).

Важливою умовою залучення дітей до різних форм фізкультурно-оздоровчої роботи є розробка сучасних технологій їх проведення з урахуванням інтересів і мотивів дітей різних вікових груп.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що у режимі дня дітей старшого дошкільного віку недостатньо часу приділяється організованим формам занять

фізичними вправами, активним іграм та прогулянкам, що може бути причиною недостатнього фізичного розвитку, погіршення здоров'я.

Для вирішення проблеми підвищення обсягу рухової активності необхідно створити систему фізкультурно-оздоровчої роботи, яка полягає у взаємодії сім'ї і освітнього закладу та забезпечує продуктивну кооперацію між учасниками освітнього процесу, в тому числі, в дистанційній формі навчання.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці заходів щодо підвищення рухової активності дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не існує конфлікту інтересів.

Література

1. Бабюк С.М. Значення організованої рухової діяльності у фізичній підготовці дітей старшого дошкільного віку під час занять з фізичного виховання. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2017. №10. С. 62-70. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2017-0.%25p>
2. Балацька Л.В., Григоришина Т.Б., Николайчук О.П. Характеристика організаційних форм покращення моторної функції дітей 3-5 років у процесі фізичного виховання. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2017. №10. С. 80-87. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2017-0.%25p>
3. Буздуган О.А., Єгорова Г.М. Педагогічні умови виховання пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з оточуючою дійсністю. Дошкільна освіта у вимірі сучасності: педагогічний альманах. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2019. С. 11-19.
4. Вольчинський А.Я., Смал Я.А. Вплив рухового режиму на стан здоров'я дітей старшого дошкільного віку. Молодіжний науковий вісник. Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. 2015. Вип. 20. С. 63-68. <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/11608>

References

1. Babiuk S.M. (2017). The value of organized motor activity in the physical training of older preschool children during physical education classes. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny*, 10: 62-70. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2017-0.%25p> (In Ukrainian).
2. Balatska L.V., Hryhoryshyna T.B., Nikolaichuk O.P. (2017). Characteristics of organizational forms of improving the motor function of children 3-5 years old in the process of physical education. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny*, 10: 80-87. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2017-0.%25p> (In Ukrainian).
3. Buzdugan O.A., Yehorova H.M. (2019). Pedagogical conditions for raising the cognitive activity of older preschool children in the process of familiarization with the surrounding reality. *Doshkilna osvita u vymiri suchasnosti: pedahohichnyi almanakh*, 11-19. (In Ukrainian).
4. Volchynskiy A.Ia., Smal Ya.A. (2015). The influence of movement mode on the health of older preschool children. *Molodizhnyi naukovyi visnyk. Fizychna kultura, fizychnе vykhovannia riznykh hrup naseleennia*, 20: 63-68. <http://evnuir.vnu.edu>

5. Гончар Л.В., Борисова Ю.Ю., Бочарова С.А. Analysis of indicators of physical preparedness of children of senior preschool age. Спортивний вісник Придніпров'я. 2022. №2. С. 23-29. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-023.
6. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. Педагогічні науки. 2022. № 79. С. 92 – 100. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19853>
7. Конох О.Є. Комплексне використання засобів спортивних ігор у підвищенні фізичного стану дітей 5-6 років : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02. Дніпропетровськ, 2014. 20 с.
8. Круцевич Т.Ю. Розвиток моральної складової особистості старших дошкільників у процесі організованої рухової активності. Спортивний вісник Придніпров'я. 2015. №2. С. 98-102.
9. Кузьменко І., Черниш Т. Рівень розвитку рухових якостей дітей старшого дошкільного віку. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018. С. 57-60. DOI:10.15391/snsv.2018-5.009
10. Марєєва Т.В., Бабачук Ю.М. Розвиток рухової творчості в дітей старшого дошкільного віку засобами рухливої гри. Інноваційна педагогіка : дошкільна педагогіка. 2020. №29(2) С. 156-163. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/29-2.31>
11. Масляк І.П., Шепель А.П., Веретельникова Ю.А. Оцінка рухової підготовленості дітей старшого дошкільного віку: III Всеукраїнська науково-практична конференція. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. Харків, 2017. С. 111-123. <http://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/108407>
12. Москаленко Н., Полякова А., Микитчик О. Методичні основи організації рухової діяльності дітей молодшого дошкільного віку залежно від рівня фізичного стану. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2019. №2 (46). С. 28-34. DOI:10.29038/2220-7481-2019-02-28-34
13. Москаленко Н.В., Полякова А.В., Сидорчук Т.В. Рухова активність дітей, які відвідують заклади дошкільної освіти різного типу. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія Фізична культура і спорт. 2019. Випуск 5К (113). С. 217-223. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27029/Moskalenko.pdf?sequence=1>
14. Пангелова Н., Цапук Д. Особливості фізичної підготовленості дошкільників 4-6-го років життя. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. 2020. №7 К(127). С. 88-
ua/handle/123456789/11608 (In Ukrainian).
5. Honchar L.V., Borysova Yu.Iu., Bocharova S.A. (2022). Analysis of indicators of physical preparedness of children of senior preschool age. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia, 2: 23-29. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-2-023.
6. Zimakova L., Tupytsia O., Zhdaniuk L. (2022). Distance learning of preschool children on the basis of partner pedagogy during martial law. Pedagogichni nauky, 79: 92-100. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19853> (In Ukrainian).
7. Konokh O.Ie. (2014). Complex use of sports games in improving the physical condition of children 5-6 years old: avtoref. dys. ... kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu: spets. 24.00.02. Dnipropetrovsk. (In Ukrainian).
8. Krutsevych T.Iu. (2015). Development of the moral component of the personality of older preschoolers in the process of organized motor activity. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia, 2: 98-102. (In Ukrainian).
9. Kuzmenko I., Chernysh T. (2018). The level of development of older preschool children' motor skills. Slobzhanskyi naukovy-sportyvnyi visnyk, 8: 57-60. DOI:10.15391/snsv.2018-5.009 (In Ukrainian).
10. Marieieva T.V., Babachuk Yu.M. (2020). Development of motor creativity in children of older preschool age by means of mobile games. Innovatsiina pedahohika: doshkilna pedahohika, 29 (2): 156-163. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/29-2.31> (In Ukrainian).
11. Masliak I.P., Shepel A.P., Veretelnykova Yu.A. (2017). Assessment of motor readiness of older preschool children: III Vseukrainska naukovopraktychna konferentsiia. Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleennia. Kharkiv: 111-123. <http://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/108407> (In Ukrainian).
12. Moskalenko N., Poliakova A., Mykytchuk O. (2019). Methodological foundations of organizing motor activity of children of younger preschool age depending on the level of physical condition. Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi, 2 (46): 28-34. DOI:10.29038/2220-7481-2019-02-28-34 (In Ukrainian).
13. Moskalenko N.V., Poliakova A.V., Sydorochuk T.V. (2019). Physical activity of children attending preschool education institutions of various types. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriiia Fizychna kultura i sport, 5K (113): 217-223. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27029/Moskalenko.pdf?sequence=1>

93. <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/5779>
15. Пангелова Н.Є., Пивовар А.А. Інтегрований розвиток інтелектуальних і фізичних здібностей дітей дошкільного віку в процесі рухової діяльності: монографія. Переяслав-Хмельницький (Київська обл.), Домбровська Я.М., 2018. 491 с.
 16. Пангелова Н.Є., Рубан В.Ю., Кусай М.В. Рухова активність як чинник формування гармонійної особистості дошкільника. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. 2021. №5 К(134). С. 95-103. <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/5782>
 17. Полякова А.В., Микитчик О.С., Конакова О.Ю. Організація рухової діяльності дітей молодшого дошкільного віку у закладах дошкільної освіти різних типів. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2020. №16. С. 64-73. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2020-16.64-73>
 18. Слабінська К.А., Мамешина М.А. Рівень фізичного здоров'я дітей старшого дошкільного віку. III Всеукраїнська науково-практична конференція, Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. 2017. С. 149-159. <http://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/111254>
 19. Чеверда А., Андрєєва О. Використання фітнес-програми з елементами спортивних танців для розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022. №1. 68-72. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2022.1.68-72>
 20. Ali A., Pigou D., Clarke L., McLachlan C. Literature review on motor skill and physical activity in preschool children in New Zealand. *Advances in Physical Education*. 2017. Vol. 7. P. 10–26. <https://doi.org/10.4236/ape.2017.71002>
 21. Barbosa S.C., Oliveira A.R. Physical Activity of Preschool Children: A Review. *Physiother Rehabil*. 2016. Vol. 1, issue 2. P. 111. <https://doi.org/10.4172/2573-0312.1000111>
 22. Panhelova N., Krutsevych T., Panhelova M., Pyvovar A., Ruban V., Trotsenko T., Kravchenko T., Bazylevych N. Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9. №1, pp. 73-84. Doi: 10.26655/ijaep.2020.1.16.
 23. Williams C.L., Carter B.J., Kibbe D.L., Dennison D. Increasing physical activity in preschool: a pilot study to evaluate animal trackers. *Journal of Nutrition Education and Behavior*. 2009. Vol. 1. P. 47-52.
 14. Panhelova N., Tsapuk D. (2020). Peculiarities of physical fitness of preschoolers 4-6 years of life. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seria 15, 7 K (127): 88-93*. <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/5779> (In Ukrainian).
 15. Panhelova N.Ie., Pyvovar A.A. (2018). Integrated development of intellectual and physical abilities of preschool children in the process of motor activity: monohrafiia. *Pereiaslav-Khmelnyskyi (Kyivska obl.)*. (In Ukrainian).
 16. Panhelova N.Ie., Ruban V.Iu., Kusai M.V. (2021). Motor activity as a factor in the formation of a harmonious personality of a preschooler. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seria 15, 5 K (134): 95-103*. (In Ukrainian).
 17. Poliakova A.V., Mykytchuk O.S., Konakova O.Iu. (2020). Organization of motor activity of children of younger preschool age in preschool education institutions of various types. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny*, 16: 64-73. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2020-16.64-73> (In Ukrainian).
 24. Slabinska K.A., Mameshyna M.A. (2017). The level of physical health of older preschool children. III Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia, Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleennia, 149-159. <http://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/111254> (In Ukrainian).
 25. Cheverda A., Andrieieva O. (2022). The use of a fitness program with elements of sports dances for the development of coordination abilities of older preschool children. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. 2022. №1. 68-72. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2022.1.68-72> (In Ukrainian).
 26. Ali A., Pigou D., Clarke L., McLachlan C. (2017). Literature review on motor skill and physical activity in preschool children in New Zealand. *Advances in Physical Education*, 7: 10–26. <https://doi.org/10.4236/ape.2017.71002>
 27. Barbosa S.C., Oliveira A.R. (2016). Physical Activity of Preschool Children: A Review. *Physiother Rehabil*, 1, 2: 111. <https://doi.org/10.4172/2573-0312.1000111>
 28. Panhelova N., Krutsevych T., Panhelova M., Pyvovar A., Ruban V., Trotsenko T., Kravchenko T., Bazylevych N. (2020). Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9, 1: 73-84. Doi: 10.26655/ijaep.2020.1.16.

29. Williams C.L., Carter B.J., Kibbe D.L., Dennison D. (2009). Increasing physical activity in preschool: a pilot study to evaluate animal trackers. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 1: 47-52.

Москаленко Наталія

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: moskalenkonatali2016@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9162-5206>

Сидорчук Тетяна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: sydorchuk1704@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7129-1616>

Каковкіна Ольга

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна

Матяш Вадим

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: dakftol@gmail.com, тел. +380672660945,
<https://orcid.org/0000-0001-7892-2011>